

ליקוטי אמרים

פרק כח

שסט

פרק כח ואפילו אם נופלים לו הרהורי תאוות ושאר מחשבות זרות בשעת העבודה בתורה או בתפלה בכוונה אל ישית לב אליהן אלא יסיח דעתו מהן כרגע. וגם אל יהי שוטה לעסוק בהעלאת המדות של המחשבה זרה כנודע כי לא נאמרו דברים ההם אלא לצדיקים שאין נופלים להם מחשבות זרות שלהם כ"א משל אחרים. אבל מי שנופל לו משלו מבחי' הרע שבלבו בחלל השמאלי

אור ביתר שאת לצד הקדושה (וכמו עד"מ במלחמה, שלפעמים מניחים א"ע להיות נרדפים קצת בשביל לנצח, כמו שעשה יהושע במלחמת העי⁶).

ולכן אין ענין זה שייך בבינונים, כי לא כל אדם יכול ללחום בדרך ניצוח זו, ויכול ליפול ח"ו (ולכן, עם הארץ אסור לאכול בשר⁹). ורק במדריגת הצדיקים יכול להיות ניצוח זה, שתחילתו בהנחת עצמו בדקות מאוד, וסופו בבחי' ניצוח ובכחי' יתרון אור.

ועפ"ז י"ל שענין זה שייך דוקא במדריגת צדיק שאינו גמור, ש"ש בו עדיין מעט מוער רע. אלא שכפוף ובטל לטוב מחמת מיעוטו¹⁰, ולכן שייך בו ענין ההנחה הנ"ל. אבל במדריגת צדיק גמור, שעבודתו בבחי' אהבה בתענוגים, אין שייך שום אחיזה ושום הנחה לרע כלל [וע"ד המבואר בע"ח¹¹ שכשהמלכות מקבלת מבחי' פלא עליון אזי אין מקום ושורש כלל וכלל ליניקת החיצונים, גם לא מבחי' הלבושים, משא"כ כשהמלכות היא בבחי' אלקים אזי יכולה להיות איזו יניקה מבחי' החיצוניות (כמ"ש¹², "מלך אלקים גו"י)].

ומ"מ אפשר שהענין המבואר בתניא כאן שייך גם בצדיק גמור (באופן אחר מהמבואר שם), כי מאחר ש"אין נופלים להם מחשבות זרות שלהם כ"א משל אחרים" – הרי אין בזה אצלם שום התפעלות כלל, אף לא במקצת דמקצת, וההעלאה על-ידם אינה בדרך התאבקות, אלא שהמחשבה נתקנת ומתעלה ממילא בהתגלות אור עצמות האלקות בנפש הצדיק בעבודתו באהבה בתענוגים.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב¹³)

מארו"ל ע' רכו. 7) בלקו"א שלפנינו – אינו. 8) יהושע ת, ה ואילך. 9) פסחים מט, ב. וראה גם לקו"ת בהעלותך לא, ג ואילך. ובכ"מ. 10) לעיל פ"י. 11) של"א (שער הארת המוחין) פ"ז. 12) תהלים מז, ט. 13) המשך תערי"ב ח"ג ע' אשיני.

תאוות: לכאורה צ"ל "תאות", בוא"ו אחת. אבל עיין לקמן פ"ל: "רוח תאוותו שבלבו", שגם כשמדבר בלשון יחיד כותב "תאוותו", בשתי ואו"י¹.

(כ"ק אדמו"ר²)

בכוונה: בערוך השלם³ הובאו מקומות בש"ס שבהם נכתבה תיבה זו בוא"ו אחת או בשתיים. ובכמה מקומות בתניא כתב אדה"ז, "כונה" בוא"ו אחת. ועיין לקמן פ"ל (ששם נכתבה תיבה זו בשני האופנים).

(כ"ק אדמו"ר⁴)

לעסוק בהעלאת המדות של המחשבה זרה כנודע: היינו ע"פ המבואר בצוואת הריב"ש⁵ ד"ש ז' מחשבות ולא יותר.. ובכל אחת יש ערב ובוקר, ערב לשון תערובות שחשב מחשבה חיצונית, ובוקר לשון בקרת שמבקר את השי"ת" (ולכן "יראה על המחשבה מה הוא, אם באהבה רעה כגון ניאוף יביא אותה אל שרשה שהוא אהבת השי"ת כו"י).

(כ"ק אדמו"ר⁶)

לעסוק בהעלאת המדות של המחשבה זרה.. לא נאמרו דברים ההם אלא לצדיקים שאין נופלים להם מחשבות זרות שלהם כ"א משל אחרים: בענין אופן העלאת המח"ז על-ידי הצדיקים – מבואר במ"א⁷ בשם לקו"א מהמגיד נ"ע, שע"י שמניח עצמו תחלה (בדקות מאד) לפני המחשבה (היינו שמתבונן בה איך להעלותה, שבזה ה"ה כמתאבק עם המנוול שמתנוול גם הוא), הרי אח"כ כשמגביר עלי' את אור האהבה האלקית דקדושה ומתבטלת, זהו ענין הניצוח, שעלידו נעשה יתרון

1) ראה גם "לקוטי פירוש" לעיל פ"ז ד"ה מתאוות. 2) "מראה מקומות, הגהות והערות קצרות". 3) מערכת כוון. 4) ספ"ז. 5) הגהה לשיעורים בספר התניא (כתי"ק). 6) מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' קפה ואילך. מאמרי אדה"ז על

ליקוטי אמרים

[לה, א]

איך יעלהו למעלה והוא עצמו מקושר למטה: אך אעפ"כ אל יפול לבו בקרבו להיות מזה עצב נבזה בשעת העבודה שצריך להיות בשמחה רבה אלא אדרבה יתחזק יותר ויוסיף אומץ בכל כחו בכוונת התפלה בחדוה ושמחה יתירה בשומו אל לבו כי נפילת המחשבה זרה היא מהקליפה שבחלל השמאלי העושה מלחמה בכינוני עם נפש אלהית שבו. ונודע דרך הנלחמים וכן הנאבקים יחד כשאחד מתגבר אזי השני מתאמץ להתגבר ג"כ בכל מאמצי כחו. ולכן כשנפש האלהית מתאמצת ומתגברת להתפלל אזי גם הקליפה מתגברת כנגדה לבלבלה ולהפילה במחשב' זרה שלה ולא כטעות העולם שטועים להוכיח מנפילת המחשבה זרה מכלל שאין תפלתם כלום שאילו התפלל כראוי ונכון לא היו נופלים לו מחשבות זרות. והאמת היה

אני לחיי עולם הבא" אף שמסר נפשו על קידוש השם, משום דקס"ד שאפשר שטבעו הגופני (טבעיות נפשו הבהמית) סייע בעבודתו.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ¹⁶)

נודע דרך הנלחמים וכן הנאבקים יחד כשאחד מתגבר אזי השני מתאמץ להתגבר ג"כ. . . ולכן כשנפש האלקית מתאמצת ומתגברת להתפלל אזי גם הקליפה מתגברת כנגדה לבלבלה ולהפילה במחשבה זרה שלה: ולכן דוקא בשעת התפלה מפילתו הנה"ב במחשבות והרהורים כאלה שאינו שייך אליהם כל היום¹⁷.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב¹⁸)

ביאור זה שייך, לכאורה, גם בנוגע ללימוד התורה – שמאחר שלימוד התורה מקורו מנפש האלקית, מתאמצת הנפש הבהמית לבלבלה ולהפילה במחשבות זרות.

ואדרבה: מאחר שלימוד התורה נעלה יותר מענין התפלה, שהרי ע"י לימוד התורה נעשה, "יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו", כיון ש,שכלו תופס ומקיף אותה וגם שכלו מלוכב בה באותה שעה"¹⁹, ענין שלא מצינו דוגמתו בתפלה²⁰ – הרי לכאורה גם השתדלות הנפש הבהמית לבלבל את הנפש האלקית

נפילת המחשבה זרה היא מהקליפה שבחלל השמאלי. . . כשנפש האלהית מתאמצת ומתגברת להתפלל אזי גם הקליפה מתגברת כנגדה לבלבלה. . . ולא כטעות העולם שטועים. . . שאילו התפלל כראוי ונכון לא היו נופלים לו מחשבות זרות: צ"ע לתווד מ"ש כאן עם המבואר בתו"א¹⁴ שמה שיש בתפלה, "קצת תערובת זר" הוא מצד טבע המדות, שהן יכולות להיות מעורבות טוב ורע מתולדתן, ולכן יכולה להיות מהן יניקת החיצונים (כגון לבוא לידי כעס אחר התפלה ע"י ההתפעלות כרשפי אש בשעת התפלה).

וצ"ל שגם בתו"א שם הכוונה היא שה"קצת תערובת זר" היא (לא מצד המדות דנפש האלקית עצמן, אלא) מצד התלבשותן במדות הנפש הבהמית, שהן הן המעורבות טוב ורע, וההוכחה מזה שיכול לבוא לידי כעס אחר התפלה היא שגם בשעת התפלה לא יצאה הנפש הבהמית מהתלבשותה ומנרתקה לגמרי מכל וכל. וזהו ממש כמ"ש כאן ש,כשנפש האלקית מתאמצת. . . אזי גם הקליפה מתגברת כנגדה" (שלא להניח לה לצאת מהתלבשותה בנה"ב).

וכן משמע מהראי' שהביא בתו"א שם מעובדא דר' חנינא בן תרדיון¹⁵ ששאל את ר' יוסי בן קסמא, "מה

במדבר ג, ד. 18) סה"מ תער"ב-תער"ו ע' קסא. 19) לעיל פ"ה. 20) וטעם הדבר – כי הענין ד"יחוד נפלא" שייך רק

14) תולדות יט, ב. 15) ע"ז ית, א. 16) הגהה לתו"א שם (צוין גם בלקוטי הגהות המיוחס להצ"צ). 17) ראה גם לקו"ת

ליקוטי אמרים

פרק כח

שעא

כדבריהם אם היתה נפש אחת לכדה היא המתפללת והיא המחשבת ומהרהרת המחשבות זרות. אבל באמת לאמיתו הן שתי נפשות הנלחמו' זו עם זו במוחו של אדם כל אחת הפצה ורצונה למשול בו ולהיות המוח ממולא ממנה לבדה. וכל הרהורי תורה ויראת שמים מנפש האלהית וכל מילי דעלמא מנפש הבהמית רק שהאלהית מלוכשת בה. והוא כמשל אדם המתפלל בכוונ' ועומד לנגדו ערל רשע ומשיח ומדבר

וזהו שמצינו²³ שתפלה היא בחי' „סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה“²⁴, היינו שעל ידה יכול האדם להתרומם בשעתא חדא מבחי' „ארצה“ עד בחי' „שמימה“ (וכביאור כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ²⁵ שבחי' „ארצה“ היא למטה מבחי' „ארץ“ סתם, ולאידך בחי' „שמימה“ היא למעלה מבחי' „שמים“ סתם), בלי מדידות והגבלות כלל²⁶.

ולכן דוקא בשעת התפלה היצה"ר מתאמץ ומתגבר לבלבל את האדם במחשבות זרות, כי מאחר שבתפלה אין מדידות והגבלות, הרי אם היצה"ר לא ימהר לעשות את מלאכתו – הרי יתכן שבעוד „רגעא חדא“ יהי' האדם כבר במדריגת „השמימה“, למעלה ממדידות והגבלות לגמרי, ואזי לא זו בלבד שהיצה"ר לא יוכל לשלוט בו, אלא שלא תהי' לו שום שייכות עמו, שהרי במדריגה זו „לא יגורך רע“²⁷. ולכן מיד כשעומד להתפלל מפיל לו היצה"ר ריבוי מחשבות המבלבלות בו, ומשקיע את כל כחותיו כדי למנוע ממנו לעלות למדריגת „השמימה“.

(כ"ק אדמו"ר²⁸)

כל אחת הפצה ורצונה: לפי מה שנתבאר לעיל²⁹ – „חפצה“ קאי רק אנפש האלקית.

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

והוא כמשל אדם המתפלל בכוונ' ועומד לנגדו ערל רשע ומשיח ומדבר עמו כדי לבלבלו

לגמרי מבחי' „ארצה“ לבחי' „השמימה“. (ב) גם בשלב הראשון גופא, שהוא בעולם העשי' – יכול האדם להתרומם בשעתא חדא וברגעא חדא לבחי' אצילות שבעשי', שהוא בחי' „השמימה“ שבעשי' גופא [שהרי „אצילות“ הוא מלשון „אצלו וסמוך“ (כמבואר בפרדס) (שער טז פ"א) ובכ"מ], וא"כ גם אצילות שבעשי' היא בגדר „השמימה“]. (27) תהלים ה, ה. (28) שיחת ש"פ שלח תשל"ה. (29) „לקוטי פירושים“ ספ"ט (ד"ה רצונה).

היתה צריכה להיות בשעת לימוד התורה ביתר שאת וביתר עז מבשעת התפלה.

ואעפ"כ, במוחש אנו רואים להיפך – שנפילת המחשבות זרות היא בעיקר בשעת התפלה, משא"כ בשעת לימוד התורה אין נופלות כ"כ מחשבות זרות. ויש לבאר בטעם הדבר:

לימוד התורה – ענינו שכל, הכנה והשגה, ולכן יש בזה מדידות והגבלות: לכל לראש – יש צורך ללמוד על הסדר דוקא, החל מההקדמה הנחוצה להבנת הענין, לאח"ז – השקו"ט בו, ולבסוף – מסקנת הענין. ונוסף לזה – הלימוד דורש זמן, כי מאחר שעליו להבין מה שלומד, אינו יכול למהר בלימודו, כי אז לא יוכל להבין את הענין בשלימות. ולכן, אף שגם לימוד התורה מכעיס את הלעו"ז, אין הלעו"ז מתאמץ יתר על המדה כדי לבלבל את האדם מלימודו, מאחר שסו"ס אין האדם יוצא עי"ז ממדידותיו והגבלותיו; ונוסף לזה – מאחר שלימוד התורה דורש זמן (כנ"ל), הרי יש להלעו"ז פנאי בו. משא"כ תפלה – ענינה רגש שבלב (כמארז"ל²¹ „אינו היא עבודה שבלב .. זו תפלה“), וטבע האדם הוא (כנראה במוחש) שמצד הרגש יכול הוא להשתנות מן הקצה אל הקצה בשעתא חדא וברגעא חדא, בלי שהיית זמן כלל. ובפרט בענין התפלה שנוסף בזה גם הסיוע מלמעלה, כמארז"ל²² „בא ליטהר מסייעין אותו“.

בעולם האצילות, שהו"ע התורה (שהרי התורה גם בהיותה למטה היא בחי' אצילות, „חכמתו ורצונו של הקב"ה“), משא"כ התפלה היא בעולם העשי', ושם אינו שייך ענין זה. (21) תענית ב, סע"א. (22) יומא לח, סע"ב. ויש"נ. (23) זהר ח"א רסו, ב. ח"ג שו, ב. תקו"ז תמ"ד. (24) יוצא כח, יב. (25) ד"ה זה היום תרצ"ד פ"א (סה"מ קונטרסים ח"ב שיט, רע"א). (26) ואף שגם בהסולם תפלה ישנם שלבים, מ"מ: (א) אין הכרח לעבור דרך כל השלבים, אלא אפשר בשעתא חדא וברגעא חדא לשנות מצבו

עמו כדי לבלבלו שזאת עצתו בודאי שלא להשיב לו משוב ועד רע ולעשות עצמו כחרש לא ישמע ולקיים מה שכתו' אל תען כסיל באולתו פן תשוה לו גם אתה כך אל ישיב מאומה ושום טענה ומענה נגד המחשבה זרה כי המתאבק עם מנוול מתנוול ג"כ רק יעשה עצמו כלא יודע ולא שומע ההרהורי' שנפלו לו ויסירם מדעתו ויוסיף אומץ בכח כוונתו ואם יקשה לו להסירם מדעתו מפני שטורדים דעתו מאד בחזקה אזי ישפיל נפשו לה' ויתחנן לו ית' במחשבתו לרחם עליו ברחמיו המרובים כרחם אב על בנים הנמשכים ממוחו וככה ירחם ה' על נפשו הנמשכת מאתו ית' להצילה ממים הזרונים ולמענו יעשה כי חלק ה' ממש עמו :

משוב ועד רע: ע"ד לשון הכתוב – ויצא לא, כט. כחרש לא ישמע: ע"ד לשון הכתוב – תהלים לח, יד. אל תען כסיל גו': משלי כו, ד. כרחם אב על בנים: ע"ד לשון הכתוב – תהלים קג, יג. מים הזדונים: ע"ד לשון הכתוב – תהלים קכד, ה. ולמענו יעשה: ע"ד לשון הכתוב – ישע' מת, יא. כי חלק ה' ממש עמו: ע"ד לשון הכתוב – האזינו לב, ט.

עצתו .. אל ישיב מאומה ושום טענה ומענה נגד המחשבה זרה" (וי"ל שגם ההתבוננות בסיבת המחשבה הזרה היא בכלל "טענה ומענה"), "רק יעשה עצמו כלא יודע ולא שומע ההרהורים שנפלו לו ויסירם מדעתו, ויוסיף אומץ בכח כוונתו"³¹ (ובזמן אחר יתבונן בכוונת המחשבות הזרות, והתבוננות זו יכולה להועיל שלא ייפלו לו מחשבות זרות בעת התפלה).

ויש לומר, שע"י דחיית ההרהורים (שעושה עצמו כלא יודע ולא שומע כו'), שהו"ע האתכפאי, מיתוסף אומץ בכוונתו בתפלה יותר מההוספה בכוונה שנעשית ע"י ההתבוננות בסיבת הבלבולים, שע"י מעלה את הניצוצות שנפלו בהדיבור, שהו"ע האתהפכא, כי ההמשכה שע"י העבודה דאתכפאי היא נעלית יותר מההמשכה שע"י העבודה דאתהפכא³².

(כ"ק אדמו"ר³³)

באולתו: לפ"ד צ"ל "כאולתו" (ככתוב).

(כ"ק אדמו"ר³⁴)

שזאת עצתו .. אל ישיב מאומה ושום טענה ומענה .. ויוסיף אומץ בכח כוונתו: אף שנפילת המחשבות זרות מנפש הבהמית כדי לבלבלו היא "כמשל .. ערל רשע כו", מ"מ, יש חילוק בין לבלולים ע"י דיבורו של אדם אחר, לבלבולים שבאים מנפשו הבהמית:

בנוגע ל"נכרי המדבר ומבלבלו בתפלתו" – כותב אדה"ז באגה"ק³⁰: "עצה היעוצה .. שישים אל לבו ויתבונן ענין ירידת השכינה כביכול ותרד פלאים להתלבש ניצוץ מהארתה .. בדבור נכרי זה המדבר דברים המבלבלים עבודת ה' .. שע"י מתעורר האדם להתפלל יותר בכוונה מעומקא דלבא עד שלא ישמע דיבוריו", היינו שהעצה להיפטר מבלבול זה היא ע"י ההתבוננות בכוונת הבלבול, שהיא כדי לעורר את האדם להתפלל יותר בכוונה;

משא"כ במחשבות זרות הנופלות לו מנפשו הבהמית – הרי בעת נפילת המחשבות הזרות אין מקום להתבונן בכוונת ירידת השכינה והתלבשות ניצוץ מהארתה במחשבות הזרות, אלא כמ"ש כאן: "זאת

ובהוספות לשם קיד, ג ואילך. "ספר הליקוטים – דא"ח צ"צ" ערך אתכפאי אתהפכא ס"ג (ע' א'תרנח ואילך). וש"נ. 33) "מראה מקומות, הגהות והערות קצרות". תו"מ סה"מ ח"ב ע' שמז ואילך. 34) הערות ותיקונים. אגרות יקודש ח"ג ע' קכא.

30) סכ"ה. 31) וראה גם סד"ה באתי לגני השי"ת (סה"מ תשי" ע' 155), שהעצה להיפטר מהמחשבות הזרות הנופלות בשעת התורה והתפלה היא לעורר מדת הנצח שבנפשו, הנטועה בעצם הנפש כו'. 32) ראה בארוכה תו"א ויקהל פט, ג ואילך

קיצור פרק כח

זרות, שזה אינו כן, שהם שתי נפשות נלחמות זו עם זו, וא"כ אדרבא, לפי שהנה"א מתאמצת ומתגברת להתפלל אזי גם הקליפה מתאמצת³⁵ כו'. ועיי"ז שמשפיל עצמו ומתחנן³⁶ לפני הוי' לרחם עליו, והוי' ירחם על נפשו האלקית, כי חלק הוי' עמו.

יבאר עצה, אם נופלים לו הרהורים רעים ומחשבות זרות בשעת העבודה או בתורה או בתפלה, שהעיקר הוא להסיח דעתו מהן, ולא לעסוק בהעלאת המחשבה, שאין עסק בזה לבינוני. ואל יפול לבו בזה, לומר שאין תפלתו כלום מאחר שנופלים לו מחשבות

קיצור שני

והנאבקים יחד, כשהאחד מתגבר אזי השני מתגבר יותר, וכמו־כן בשתי הנפשות כו'. ואם יקשה לו להסירם, ישפיל עצמו לה' להתחנן לו לרחם עליו, ולמענו יעשה כו'.

נתבאר אשר גם אם נופלים הרהורי עבירה ותאוות רעות בשעת עבודה ותפלה, אל ישית לב עליהם³⁷, ויסיר דעתו מהם. גם אל יפול לבו להיות עצב מזה בשעת עבודה שצריך להיות בשמחה, רק יחזיק עצמו להוסיף אומץ, כנודע מדרך הנלחמים

לקוטי הגהות – מיוחדם להצ"צ

אל ישית לב אליהן: עיין לקו"ת ד"ה וידעת פ"א³⁸.

ד (ושם): „והשבות אל לבבך .. שהב' לבבות שהם היצר הטוב והיצר הרע עם שניהם כאחד שגם היצר הרע ישוב לעבודת הוי' כו'".

(* אבל בכת"י 267 (שלא הו' לפני כ"ק אדמו"ר בעת הדפסת 190 „קיצורים והערות") – „אליהו", כבתניא.

35) בכת"י 2, 3, 5, 6: „מתגברת" (כ"ק אדמו"ר – הערה לס' קיצורים והערות (ע' קמז)). 36) בכת"י הנ"ל: „והעצה שלא להשיב שום טענות ומענות נגד המח"ו, רק יסירם מדעתו ויוסיף אומץ בכח כוונתו, ואם טורדים דעתו בחזקה ישפיל עצמו ויתחנן כו'" (כ"ק אדמו"ר – שם). 37) כן הוא בכל הכת"י*, אבל בתניא: „אליהו" (כ"ק אדמו"ר – שם (ע' קמו)). 38) ואתחנן ז,